

Izabela Gruska^{1,*}, Agata Różaniecka, Anna Krajewska-Smardz¹

¹ AKADEMIA WYCHOWANIA FIZYCZNEGO WE WROCŁAWIU

POTENCJAŁ RECEPCYJNY GMINY STRONIE ŚLĄSKIE I MOŻLIWOŚCI JEGO WYKORZYSTANIA NA POTRZEBY TURYSTYKI RODZINNEJ

Abstract

The reception potential of the Stronie Śląskie municipality and its accessibility for family tourism

Background. Accommodation is the most important component and a basic measure of tourism development. Family tourism is a significant tourist sector and families travelling with children expect some special services and amenities in hotels. The aim of the paper is to assess the reception potential of the Stronie Śląskie municipality in terms of family tourism. **Material and methods.** The authors considered the size and structure of the accommodation facilities and examined their adaptation for families with children. The methods were: secondary source analysis, diagnostic poll, and direct observation. **Results.** The accommodation facilities in the Stronie Śląskie municipality turned out relatively well adapted to the needs of family tourism. They are usually small, family-owned businesses and do not offer a wide variety of programs and entertainment for children, although they observe new trends and try to follow them. **Conclusions.** The issue of tourist facilities adaptation for families is an important and rarely undertaken subject of research interest. The paper presents part of a wider research project referring to Lower Silesia as a family-friendly destination.

Key words: reception potential, accommodation facilities, family tourism, Lower Silesia

Słowa kluczowe: potencjał recepcyjny, baza noclegowa, turystyka rodzinna, Dolny Śląsk

WPROWADZENIE

Potencjał recepcyjny to najważniejszy składnik, a zarazem podstawowy miernik zagospodarowania turystycznego. Stanowi czynnik atrakcyjności turystycznej, warunkuje rozwój funkcji turystycznej miejscowości, obszarów oraz regionów turystycznych i jest głównym elementem gospodarki turystycznej (Gaworecki 2007; Łazarkowie, 2002; Szostak, 2009). Odpowiednio przygotowana i przystosowana baza noclegowa odgrywa wielką rolę szczególnie na obszarach o wysokiej randze walorów wypoczynkowych, w których dominuje turystyka urlopowa i weekendowa (Wysokiński, 2005). Na obszarach dysponujących podobnymi walorami turystycznymi zróżnicowanie oraz wysoki standard świadczonych usług infrastruktury noclegowej stają się często elementem walki konkurencyjnej i czynnikiem deter-

minującym wybór konkretnej destynacji turystycznej (Świstak i wsp., 2013; Sala, 2015). Potencjał recepcyjny obszaru wyrażony jest przez cztery główne atrybuty: liczbę, rodzaj, pojemność oraz lokalizację (Wagner i Krupa, 2010). Dokonując jego oceny, warto jednak dodać do nich element związany z konkurencyjnością oraz specjalizacją współczesnego rynku turystycznego – przystosowanie do potrzeb wybranych segmentów odbiorców.

Jedną ze specyficznych i bardzo wymagających grup konsumentów na rynku turystycznym są rodziny z dziećmi. Bez względu na to, w jaki sposób definiuje się turystykę rodzinną¹, należy ona do najważniejszych sektorów współczesnej turystyki, stanowiąc około 30% rynku turystycznego i stale się rozwijając (Yeoman i wsp., 2012). I choć, jak zauważa Obrador (2012), rodziny są główną

¹ Szeroką dyskusję nad pojęciem turystyki rodzinnej podejmują m.in.: Kowalczyk-Anioł i Włodarczyk (2011, s. 9–25), Schänzel i Yeoman (2015) oraz Habibah i wsp. (2015).

* Autor korespondencyjny

grupą turystów odwiedzających kurorty i miejscowości wypoczynkowe, w badaniach turystycznych poświęca się im bardzo niewiele miejsca. Dlatego też autorki uznały, że przeprowadzenie badań dotyczących przystosowania obiektów hotelarskich dla rodzin z dziećmi stanowić będzie ważną próbę wypełnienia tej luki w piśmiennictwie.

Gmina Stronie Śląskie jest obszarem o bardzo wysokich walorach krajoznawczych i wypoczynkowych. Gmina położona w rejonie Masywu Śnieżnika oraz Gór Bialskich i Złotych, na wysokości 500–1425 m, oferuje doskonałe warunki do wypoczynku zarówno zimowego (ze starannie przygotowanymi stacjami narciarskimi w Czarnej Górze i Kamienicy), jak i letniego (Zalew w Starej Morawie, liczne szlaki wędrówkowe i rowerowe). Do najważniejszych walorów krajoznawczych tego obszaru zalicza się: Śnieżnicki Park Krajobrazowy, chroniący najcenniejsze pod względem krajobrazowym rejony Sudetów Wschodnich wraz ze szczytem Śnieżnika Kłodzkiego, największą i najpiękniejszą sudecką jaskinię – Jaskinię Niedźwiedzią, Podziemną Trasę Turystyczno-Edukacyjną w Starej Kopalni Uranu w Kletnie czy udostępnioną do zwiedzania Hutę Szkła Kryształowego Violetta w Stroniu Śląskim (Wyrzykowski, 2004). Gmina Stronie Śląskie ma również dobrze rozwiniętą infrastrukturę turystyczną: bogatą i zróżnicowaną bazę noclegową i gastronomiczną oraz sportowo-rekreacyjną, która w pełni zaspokaja potrzeby turystów przebywających na tym obszarze. Rozwój turystyki wspierany jest przez władze samorządowe, a w strategii rozwoju przestrzenno-gospodarczego misja gminy określona została jako „dynamiczny rozwój wiodącej funkcji turystyczno-wypoczynkowo-sportowej, z uwzględnieniem rozwoju usług, gospodarki leśnej i nieuciążliwego przemysłu” (*Zmiana studium uwarunkowań...*, 2003, s. 10).

CEL BADAŃ

Celem badań było dokonanie oceny potencjału recepcyjnego gminy Stronie Śląskie pod kątem wykorzystania jej na potrzeby turys-

tyki rodzinnej. Autorki wzięły pod uwagę wielkość i strukturę bazy noclegowej oraz szczegółowo przeanalizowały przystosowanie obiektów zakwaterowania turystycznego dla rodzin z dziećmi.

MATERIAŁ I METODY

Aby zrealizować cel badań, użyto kilku metod badawczych: analizy źródeł wtórnych (m.in. danych Głównego Urzędu Statystycznego [GUS], Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego, Gminnego Centrum Informacji [GCI] w Stroniu Śląskim, witryn internetowych obiektów noclegowych), sondażu diagnostycznego oraz obserwacji bezpośredniej. Sondaż przeprowadzono za pomocą techniki wywiadu telefonicznego pogłębionego z zastosowaniem kwestionariusza wywiadu jako narzędzia badawczego. Pytania zawarte w kwestionariuszu dotyczyły jakości obsługi hotelowej, oferowanych usług oraz wyposażenia obiektu noclegowego. Na potrzeby pracy przyjęto, częściowo, kryteria ogólnopolskiej kampanii „Hotel Przyjazny Rodzinie” (HPR), która od 2008 r. przyznaje certyfikaty obiektom noclegowym najlepiej przystosowanym do obsługi rodzin z dziećmi (Hamerska, 2016). W stosunku do kryteriów oceny HPR kwestionariusz wywiadu znacznie zmodyfikowano, przystosowując go do oceny obiektów o zróżnicowanym standardzie: uzupełniono i rozszerzono o dodatkowe zagadnienia w części poświęconej usługom świadczonym rodzinom oraz obsłudze hotelowej, pominięto zaś wybrane zbyt szczegółowe elementy wyposażenia jednostek mieszkalnych, recepcji hotelowej oraz restauracji.

Badaniem objęto wszystkie obiekty znajdujące się w Centralnym Wykazie Obiektów Hotelarskich (CWOH) (tzw. obiekty skategoryzowane) oraz część obiektów noclegowych ujętych w ewidencji GCI w Stroniu Śląskim (obiekty nieskategoryzowane). W sumie badanie dotyczyło 28 obiektów noclegowych o zróżnicowanym standardzie, wśród których znalazły się hotele, pensjonaty, inne obiekty hotelowe, ośrodki wczasowe oraz ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe.

Z powodu dużego rozdrobnienia i różnicowania, niepozwalającego na zastosowanie przyjętej metody badań, ze szczególowej analizy wykluczono pokoje gościnne, domki turystyczne, apartamenty, pola biwakowe oraz kwatery agroturystyczne, co jednak nie oznacza, że obiekty te nie są przystosowane do obsługi rodzin z dziećmi.

WYNIKI I DYSKUSJA

Przystosowanie obiektów noclegowych do potrzeb turystyki rodzinnej w świetle literatury przedmiotu

Podmioty funkcjonujące na rynku turystycznym coraz częściej dostrzegają potrzeby rodzin z dziećmi i tworzą oferty turystyczne dostosowane do ich potrzeb. W ostatnich latach popularne stają się tzw. destynacje przyjazne rodzinie (*family-friendly destinations*), w których politykę dostępności dla rodzin implementuje się w budynkach użyteczności publicznej, środkach transportu, obiektach gastronomicznych, kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych, atrakcjach turystycznych oraz obiektach noclegowych (*Encouraging...*, 2012; *The kids...*, 2012).

Turyści podróżujący z dziećmi mają określone potrzeby i wysokie wymagania dotyczące usług hotelarskich. Poszukują oni obiektów z przyjazną, profesjonalną obsługą, szerokim wachlarzem usług dodatkowych i odpowiednim wyposażeniem. Za niezbędne minimum w kwestii wyposażenia jednostek mieszkalnych uważa się łóżeczko dziecięce z kompletem pościeli, maty antypoślizgowe pod prysznic lub do wanny czy kanały dziecięce w telewizji. Pomieszczenia ogólnodostępne powinny być wyposażone w przewijaki ułatwiające zmianę pieluszki, wydzielone miejsce do karmienia niemowląt z podgrzewaczem do butelek czy krzeselka dla dzieci (Wilczyński, 2007). W podziale usług hotelarskich Kwiatkowskiego w roku 1994 „usługi umożliwiające podróżującym wraz z rodziną zapewnienie opieki nad dziećmi oraz atrakcyjne programy turystyczne oraz rekreację odrębną dla dzieci i dorosłych” (Oparka i Nowicka, 2008, s. 120) stanowią

osobną, szóstą grupę usług, co może wskazywać na jej istotne znaczenie w działalności hotelarskiej. Wśród tego typu usług główną rolę odgrywają animacje i kluby dziecięce (Nestoroska, 2010), jak również opieka nad dziećmi wieczorami czy specjalne menu dziecięce w restauracjach hotelowych. Habibah i wsp. (2015) zaznaczają, że obiekty noclegowe wprowadzają wiele innowacyjnych rozwiązań, aby zachęcić rodziny do korzystania z ich usług. Mogą to być m.in. korzystne cenowo pakiety oferujące nocleg w pokojach rodzinnych, wyżywienie i usługi dodatkowe, rozbudowane usługi rekreacyjne (rodzinne parki rozrywki czy aquaparki, uroczyste obchodzenie ważnych rodzinnych wydarzeń, takich jak urodziny, Dzień Matki, Ojca czy Babci, specjalne warsztaty dla dzieci), kulinarne, malarskie, ekologiczne.

Do czynników decydujących o wyborze obiektu hotelarskiego przez rodziny z dziećmi zalicza się różnicowanie usług, jakość obsługi, bezpieczeństwo, wyposażenie pokoi hotelowych, wizerunek obiektu, stosunek jakości do ceny, koszty pobytu oraz lokalizację hotelu (Kowisuth i Phetvaroon, 2016; Dominici i Guzzo, 2010). Badania wskazują, że wśród tych elementów za najważniejsze uważane są bezpieczeństwo (Kowisuth i Phetvaroon, 2016; Makens, 1992), jakość obsługi (Birchler, 2012; Kazembe i wsp., 2015) oraz różnicowanie oferty usług hotelowych (Brey i Lehto, 2008; Gaines i wsp., 2004; Stringam, 2008).

Potencjał recepcyjny gminy Stronie Śląskie

Gmina Stronie Śląskie posiada dość liczną i zróżnicowaną pod względem rodzaju, standardu oraz lokalizacji bazę noclegową. Obiekty noclegowe występują przede wszystkim w części północno-zachodniej, w obrębie głównych obszarów wypoczynkowych i atrakcji turystycznych. Rejonem największego nagromadzenia obiektów zakwaterowania turystycznego jest miasto Stronie Śląskie oraz miejscowości Sienna, Stara i Nowa Morawa oraz Bolesławów. Dane na temat liczby obiektów i miejsc noclegowych pozyskane z Banku Danych Lokalnych GUS oraz z ewidencji GCI w Stroniu Śląskim i CWOH bardzo

Tab. 1. Wielkość i struktura bazy noclegowej gminy Stronie Śląskie

Rodzaj obiektu	Według BDL GUS		Według CWOH i GCI	
	liczba obiektów	liczba miejsc noclegowych	liczba obiektów	liczba miejsc noclegowych
Ogółem	19	670	124	3430
Hotele	3	106	6	280
Pensjonaty	3	218	4	200
Inne obiekty hotelowe	3	124	3	122
Ośrodki wczasowe	0	0	8	495
Ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe	0	0	7	550
Domki turystyczne	0	0	3	59
Pola biwakowe	1	70	1	70
Pokoje gościnne	0	0	40	579
Kwatery agroturystyczne	0	0	33	464
Apartamenty	0	0	9	481
Pozostałe obiekty	15	152	10	130

BDL GUS – Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, CWOH – Centralny Wykaz Obiektów Hotelarskich, GCI – Gminne Centrum Informacji w Stroniu Śląskim
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS (BDL...), CWOH (Centralna Ewidencja...) i GCI w Stroniu Śląskim (Centrum Edukacji, Turystyki i Kultury, 2016)

znacznie się różnią (tab. 1). Według GUS w gminie Stronie Śląskie znajduje się jedynie 19 obiektów noclegowych, posiadających 670 miejsc noclegowych, natomiast dane CWOH i GCI wskazują na 124 obiekty noclegowe, oferujące prawie 3500 miejsc noclegowych. Przedstawione liczby wskazują, że faktyczny potencjał noclegowy jest ponad 4-krotnie większy niż rejestrowany przez GUS². Przyczyny tak znaczących różnic w przedstawianej wielkości bazy noclegowej wynikają z kilku przyczyn, m.in. z szybkiego wzrostu liczby obiektów noclegowych, zmian w strukturze bazy noclegowej, dowolności wyboru rodzaju obiektu w badaniach statystycznych, niewywiązywania się przez przedsiębiorców z przekazywania danych do GUS oraz braku prowadzenia comiesięcznych badań statystycznych w obiektach tzw. indywidualnego zakwaterowania, tj. pokojach gościnnych, kwaterach agroturystycznych czy apartamentach. Zazwyczaj są to niewielkie obiekty, oferujące od kilku do kilkunastu miejsc noclegowych, jednak, jak

wskazuje przykład gminy Stronie Śląskie, mogą to być także duże przedsiębiorstwa hotelowe, np. apartamenty Czarna Góra (100 miejsc noclegowych) lub Jonny's Apartments (230 miejsc noclegowych).

W strukturze bazy noclegowej dominują obiekty nieskatygoryzowane, głównie pokoje gościnne i gospodarstwa agroturystyczne, które stanowią łącznie 59% wszystkich obiektów noclegowych i 31% miejsc noclegowych. Hotele i pensjonaty występują na badanym obszarze nielicznie, stanowiąc jedynie 8% obiektów oraz 14% miejsc noclegowych. Ich funkcje w pewien sposób przejęły ośrodki wczasowe i ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe, które tworzą ponad 30% ogółu miejsc noclegowych.

Trzeba zauważyć, że wśród obiektów noclegowych zlokalizowanych w gminie Stronie Śląskie nie występują duże obiekty hotelarskie o wyższych kategoriach, nie ma tam również obiektów należących do znanych międzynarodowych sieci hotelarskich. Najwyżej skatygoryzowane obiekty posiadają trzy gwiazdki, co wskazuje na średni standard. Większość obiektów ma mniej niż 50 miejsc noclegowych, a jedynie nieliczne przekraczają liczbę 100 miejsc noclegowych.

² Różnice między danymi GUS a faktyczną liczbą obiektów noclegowych omawiają szerzej Gruszka i wsp. (2015) oraz Cieplik i wsp. (2012).

Standard wyposażenia oraz wachlarz usług świadczonych w poszczególnych przedsiębiorstwach noclegowych różnią się nie tylko w odniesieniu do całości bazy, ale również we wszystkich grupach rodzajowych. Analiza witryn internetowych oraz obserwacja bezpośrednia wykazały olbrzymie zróżnicowanie, szczególnie wśród obiektów, które nie są zobligowane do przestrzegania wymagań kategoryzacyjnych. Niektóre obiekty oferują podstawowe wyposażenie i nie świadczą żadnych innych usług (poza noclegiem), natomiast inne oferują komfortowe jednostki mieszkalne, nieco bardziej rozbudowane piony gastronomiczne i rekreacyjno-sportowe oraz relatywnie szeroki zakres działalności dodatkowej. Na terenie gminy Stronie Śląskie nie ma żadnych obiektów noclegowych, które można by nazwać „wakacyjnymi kurortami” i które oferowałyby bardzo szeroki zakres usług oraz luksusowe wyposażenie. Nie ma tu obiektów o najwyższej kategorii, jakie występują w innych regionach górskich, np. w Karkonoszach czy Tatrach. Tym bardziej nie da się porównać bazy noclegowej gminy Stronie Śląskie do górskich kurortów francuskiej czy austriackiej części Alp.

Przystosowanie obiektów noclegowych gminy Stronie Śląskie do obsługi rodzin z dziećmi

Analizując wyniki badań, należy zaznaczyć, że odnoszą się one jedynie do najpowszechniejszych elementów wyposażenia oraz usług świadczonych rodzinom z dziećmi. W tabelach 2 i 3 przedstawiono wybrane urządzenia oraz połączono niektóre zbliżone kategorie, tak aby były bardziej przejrzyste. Pominęto niektóre urządzenia (np. podgrzewacze do butelek czy maty antypoślizgowe w łazienkach), które występowały bardzo rzadko, a nie stanowią niezbędnego wyposażenia.

Badaniami przeprowadzonymi w okresie letnim 2016 r. objęto 28 obiektów noclegowych zlokalizowanych w gminie Stronie Śląskie. Obiekty te były zróżnicowane pod względem rodzaju, wielkości, standardu oraz zakresu świadczonych usług. Wszystkie obiekty deklarowały przystosowanie do obsługi turystyki rodzinnej, chociaż elementy wypo-

sażenia (tab. 2) oraz zakres usług skierowanych do rodzin (tab. 3) nie były jednakowe.

Do relatywnie najlepiej przystosowanych do obsługi turystyki rodzinnej pod względem wyposażenia obiektów noclegowych zaliczyć należy trzy obiekty, które posiadały wszystkie wskazane w kwestionariuszu udogodnienia dla rodzin z dziećmi, oraz dwa obiekty, które nie oferowały jedynie boisk do gry, co było związane z ich położeniem na zboczu góry. Obiekt, który wypadł najslabiej w badaniu, miał jedynie dwa z ośmiu udogodnień dla rodzin, co wskazuje na to, że ten segment turystów nie jest jego docelową grupą klientów. Elementem wyposażenia, który występował we wszystkich badanych obiektach noclegowych, był zewnętrzny plac zabaw. Należy jednak zauważyć, że liczba i rodzaj urządzeń dostępnych na placach zabaw badanych obiektów były zróżnicowane. Dodatkowo niezwykle ważnym zagadnieniem z punktu widzenia rodzin było bezpieczeństwo dzieci korzystających z placów zabaw. W zdecydowanej większości obiektów respondenci podkreślali to, że plac zabaw jest ogrodzony i oświetlony, a urządzenia bezpieczne i certyfikowane. Warto zauważyć, że drugim pod względem częstotliwości występowania udogodnieniem dla rodzin był pokój zabaw dla dzieci, który posiadały 22 obiekty noclegowe. Według autorek wygospodarowanie w przestrzeni obiektu hotelarskiego pokoju do zabaw świadczy o rzeczywistej trosce o bezpieczeństwo i dobre samopoczucie dzieci i rodziców. Wśród wyposażenia bawialni respondenci wymieniali zabawki edukacyjne, książeczki, kolorowanki i gry dla dzieci w różnym wieku. W wybranych obiektach oprócz pokoju dla najmłodszych znajdowały się również świetlice dla starszych dzieci, wyposażone m.in. w konsolę do gier telewizyjnych, piłkarzyki, stół do ping-ponga, bilard czy rzutki. W większości obiektów noclegowych rodziny mają do dyspozycji kanały telewizyjne dla dzieci i bezprzewodowe łącza internetowe. Duża część obiektów oferuje na życzenie gości łóżeczko niemowlęce z kompletem pościeli, chociaż w niektórych obiektach jest to usługa bezpłatna, inne tymczasem pobierają za nią dodatkowe opłaty. Jedynie kilka przedsiębiorstw noclegowych dysponuje dodatkowym

Tab. 2. Wybrane elementy wyposażenia badanych obiektów noclegowych

Nazwa obiektu i lokalizacja	Łóżeczko dziecięce	Krzeselko do karmienia	Pomieszczenie na wózki	Pokój zabaw	Plac zabaw	Boiska do gier	Kanały dla dzieci	Wanienka, nocnik	Wi-fi
Amadeus Villa Park, Stronie Śląskie	+				+		+		
Chata Sudecka, Sienna	+	+	+	+	+				
Hotel Emilia, Bolesławów	+	+		+	+		+		+
Hotel Górski, Sienna			+	+	+	+			+
Puchaczówka, Sienna	+	+	+	+	+		+	+	+
Hotel Morawa, Stara Morawa	+	+	+	+	+		+		+
Rudy, Sienna	+	+	+	+	+		+	+	+
Zielone Wzgórza, Bolesławów			+		+		+	+	+
Złote Góry, Sienna	+		+	+	+		+		+
Lew Jaskiniowy, Stronie Śląskie					+	+	+		+
Górski Poranek, Stronie Śląskie				+	+	+	+		+
Górska Dolina, Stronie Śląskie	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Dworek Galosa, Strachocin		+	+	+	+	+	+		+
Hotelik Orański, Stara Morawa	+		+	+	+		+		+
Willa Sandra, Bolesławów	+		+	+	+		+	+	+
Bolko, Bolesławów					+	+			+
Solej, Sienna	+			+	+		+		+
Willa pod Jaskinią, Kletno				+	+		+		+
Pokoje w Górach, Nowy Gierałtów				+	+	+	+		+
Chata Cyborga, Bielice	+	+	+	+	+	+	+	+	
Kosówka, Sienna				+	+		+		+
Villa Czarna Góra, Sienna	+			+	+	+	+		+
Gościniec pod Czeremchą, Stara Morawa	+		+	+	+	+			+
Szeka, Stronie Śląskie				+	+	+	+		+
Villa Elise, Stronie Śląskie	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Stroński Park Aktywności, Stara Morawa					+	+			
Gościniec Leszczyniec, Stronie Śląskie					+	+			+
Vila Rosa, Stronie Śląskie			+		+	+	+	+	+

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań sondażowych

wyposażeniem łazienki, tj. wanienkami, nocnikami, matami antypoślizgowymi czy podestami pod umywalkę, a także specjalnymi krzesłkami do karmienia małych dzieci. Podsumowując, można stwierdzić, że badane obiekty posiadają niezbędne wyposażenie do obsługi rodzin z dziećmi oraz dodatkowe urządzenia uatrakcyjniające ich pobyt.

Podobnie jak wyposażenie, również zakres usług dodatkowych świadczonych rodzinom jest zróżnicowany (tab. 3). Jedynie

trzy obiekty noclegowe oferowały wszystkie usługi, a dwa obiekty proponowały pięć z sześciu badanych. Należy zauważyć, że dwa obiekty noclegowe oferowały tylko po jednej usłudze dla rodzin z dziećmi, zaś aż 11 obiektów jedynie dwie lub trzy usługi. Dane te wskazują, że gestorzy bazy noclegowej przystosowanie do obsługi rodzin często ograniczają jedynie do podstawowych elementów wyposażenia, nie zwracając większej uwagi na dodatkowe usługi, które mogą z jednej strony

wzbogacić i urozmaicić pobyt gości, a z drugiej stanowić dodatkowe źródło dochodu.

Najbardziej powszechne wśród gestorów bazy noclegowej jest oferowanie zniżek dla dzieci, deklarowane przez wszystkie badane obiekty. Często jednak wiąże się ono z dodatkowymi wymogami, takimi jak ograniczenie wieku dziecka, określona długość pobytu bądź korzystanie z innych, pełnopłatnych świadczeń. Zdecydowana większość obiektów

oferuje specjalnie przygotowane potrawy dziecięce, biorąc pod uwagę indywidualne preferencje i wymagania gości (np. dieta bezglutenowa, wegetariańska czy wegańska). W niektórych przypadkach można również zamówić mniejsze porcje dań, odpowiednie dla starszych dzieci. Coraz popularniejsze staje się także proponowanie rodzinom tzw. pakietów rodzinnych, w których skład wchodzi noclegi w pokojach rodzinnych, pełne

Tab. 3. Wybrane usługi dodatkowe dla rodzin z dziećmi

Nazwa obiektu i lokalizacja	Pakiety rodzinne	Menu dziecięce	Wynajem rowerów i foteleków	Animacje, spotkania integracyjne	Organizacja wycieczek	Zniżki dla dzieci
Amadeus Villa Park, Stronie Śląskie	+			+		+
Chata Sudecka, Sienna		+	+	+		+
Hotel Emilia, Bolesławów	+	+		+	+	+
Hotel Górski, Sienna	+	+				+
Puchaczówka, Sienna	+	+	+	+	+	+
Hotel Morawa, Stara Morawa	+	+		+		+
Rudy, Sienna	+	+	+	+		+
Zielone Wzgórza, Bolesławów		+	+	+		+
Złote Góry, Sienna		+	+	+		+
Lew Jaskiniowy, Stronie Śląskie				+	+	+
Górski Poranek, Stronie Śląskie	+	+	+			+
Górska Dolina, Stronie Śląskie	+	+	+	+		+
Dvorek Galosa, Strachocin	+	+		+		+
Hotelik Orański, Stara Morawa		+				+
Willa Sandra, Bolesławów		+			+	+
Bolko, Bolesławów			+	+		
Solej, Sienna		+				+
Willa pod Jaskinią, Kletno	+			+		+
Pokoje w Górach, Nowy Gierałtów	+					+
Chata Cyborga, Bielice		+	+	+	+	+
Kosówka, Sienna	+	+				+
Villa Czarna Góra, Sienna		+		+		+
Gościniec pod Czeremchą, Stara Morawa	+	+	+			+
Szekla, Stronie Śląskie	+	+				+
Villa Elise, Stronie Śląskie	+	+	+	+	+	+
Stroński Park Aktywności, Stara Morawa					+	+
Gościniec Leszczyniec, Stronie Śląskie						+
Vila Rosa, Stronie Śląskie	+	+				+

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań sondażowych

wyżywienie, atrakcje i animacje dla dzieci i dorosłych oraz dodatkowe zniżki na inne usługi. Pakiety takie oferowane są zazwyczaj w konkretnych terminach, najczęściej w okresie wakacji, ferii zimowych, świąt Bożego Narodzenia czy Wielkanocy. W badanych obiektach dość częstą usługą jest organizowanie wspólnych zabaw, animacji i spotkań integracyjnych, które mają na celu zagospodarowanie wolnego czasu, rozrywkę, poznanie innych gości obiektu oraz gospodarzy. W zależności od pory roku są to najczęściej wycieczki rowerowe, ogniska, biesiady, seanse filmowe, kuligi itp. Niektóre obiekty proponują również opiekę nad dziećmi w wybranych porach dnia oraz wieczorami, jednak jest to usługa dodatkowo płatna i dostępna tylko w określonych terminach. Warto zauważyć, że w obiektach zlokalizowanych w miejscowościach wypoczynkowych za granicą tego typu usługi są powszechne i często świadczone przez całą dobę, a w niektórych porach dnia nawet nieodpłatnie.

Dokonując oceny przystosowania obiektów noclegowych gminy Stronie Śląskie do potrzeb turystyki rodzinnej, warto wskazać na pięć obiektów, które zostały najwyżej ocenione w przeprowadzonych badaniach. Maksymalną liczbę punktów, zarówno pod względem wyposażenia, jak i usług, uzyskały Chata Cyborga w Bielicach oraz Villa Elise w Stroniu Śląskim. Gestorzy tych obiektów zauważają potrzeby rodzin z dziećmi i dopasowują do nich swoją ofertę. W grupie obiektów przyjaznych rodzinom znajdują się także Górska Dolina w Stroniu Śląskim oraz Puchaczówka i Rudy, położone w Sienie. We wszystkich tych miejscach turystyka rodzinna stanowi wiodący segment ruchu turystycznego, a oferta obejmuje wiele istotnych udogodnień umożliwiających bezpieczny i atrakcyjny wypoczynek.

WNIOSKI

Na podstawie przeprowadzonych badań można stwierdzić, że obiekty noclegowe gminy Stronie Śląskie są względnie dobrze przystosowane do potrzeb turystyki rodzinnej. Zdecydowana większość przedsiębiorstw noclegowych oferuje dodatkowe wyposaże-

nie oraz liczne usługi i atrakcje dedykowane dzieciom i ich rodzicom. Pewnym mankamentem, który może rzutować na atrakcyjność infrastruktury turystycznej w aspekcie turystyki rodzinnej, jest brak dużych hoteli wysokiej kategorii z bogatym i różnorodnym zapleczem rekreacyjno-sportowym. Brakuje obiektów noclegowych posiadających aquapark czy park rozrywki, w których rodziny mogłyby spędzać wolny czas.

Z przeprowadzonego sondażu wynika też, że duża grupa gestorów bazy noclegowej uważa rodziny z dziećmi za główną grupę konsumentów i stara się dopasować do ich oczekiwań. Potwierdzeniem uzyskanych wyników są rezultaty ogólnopolskich konkursów „Hotel Przyjazny Rodzinie” i „Okiem mamy”. Obiekt, który uzyskał najwyższą liczbę punktów w przeprowadzonych badaniach, ma certyfikat „Hotel Przyjazny Rodzinie”, a dwa obiekty wyróżnione w badaniach posiadają certyfikat „Okiem mamy”.

Warto jednak podkreślić, że wskazane w badaniach elementy infrastruktury oraz usługi stanowią współcześnie jedynie podstawę profesjonalnej obsługi turystyki rodzinnej. W nowoczesnych hotelach usługi, takie jak opieka dzienna nad dziećmi, różnorodne zajęcia sportowe i artystyczne czy kluby dziecięce stanowią standard i bardzo często świadczone są nieodpłatnie. Codzienne animacje dla dzieci w podziale na różne grupy wiekowe i zainteresowania są powszechne i występują nie tylko w obiektach wielkich, ponadnarodowych sieci, ale także w tych o niższym standardzie (np. na kempingach).

Zagadnienie przystosowania obiektów turystycznych do potrzeb rodzin stanowi ważną i rzadko podejmowaną tematykę w badaniach turystycznych. Przeprowadzone badania dotyczące bazy noclegowej stanowią pierwszą część większego projektu badawczego, który ma na celu dokonanie diagnozy Dolnego Śląska jako destynacji przyjaznej rodzinom. Badania dotyczące dostępności będą rozszerzone na gestorów walorów i atrakcji turystycznych oraz inne podmioty infrastruktury, co pozwoli na przeprowadzenie syntetycznej oceny regionu pod względem przystosowania do turystyki rodzinnej.

BIBLIOGRAFIA

- BDL. Pobrano 10.08.2016 r. z: <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/podgrup/tablica>
- Birchler, K.M. (2012). *A vacation within a vacation: an examination of how child participation in day programs during family vacations influences parental satisfaction with the vacation*. Carbondale: Southern Illinois University.
- Brey, E.T., Lehto, X. (2008). Changing family dynamics: A force of change for the family-resort industry? *International Journal of Hospitality Management*, 27, 241–248.
- Centralna Ewidencja i Wykazy w Turystyce. Pobrano 10.08.2016 r. z: <https://turystyka.gov.pl/cwoh/index>
- Centrum Edukacji, Turystyki i Kultury w Stronie Śląskim (2016). *Ewidencja obiektów noclegowych gminy Stronie Śląskie* [dokument niepublikowany].
- Cieplik, J., Gruszka, I., Smolarski, T. (2012). Baza noclegowa Wrocławia a zapotrzebowanie na usługi noclegowe w trakcie Mistrzostw Europy Euro 2012. *Zeszyty Naukowe Ekonomiczne Problemy Usług*, 699, 315–327.
- Dominici, G., Guzzo, R. (2010). Customer satisfaction in the hotel industry: A case study from Sicily. *International Journal of Marketing Studies*, 2(2), 3–12.
- Encouraging a family friendly environment in Singapore* (2012). Pobrano 16.08.2016 r. z: <http://www.bca.gov.sg/barrierfree/others/mcdfs.pdf>
- Gaines, B., Hubbard, S.S., Witte, J.E., O'Neill, M.A. (2004). An analysis of children's programs in the hotel and resort industry market segment. *International Journal of Hospitality & Tourism Administration*, 5(4), 85–99.
- Gaworecki, W. (2007). *Turystyka*. Warszawa: PWE.
- Gruszka, I., Ilnicki, D., Krajewska-Smardz, A. (2015). Hostele jako nowy element infrastruktury noclegowej Wrocławia. *Rozprawy Naukowe AWF Wrocław*, 51, 66–75.
- Habibah, A., Hamzah, J., Er, A.C., Buang, A., Selvadurai, S. (2015). Appraisal of family-friendly tourism in Malaysia. *Tourismos*, 10(1), 37–62.
- Hamerska, V. (2016). Kryteria VIII edycji konkursu „Hotel przyjazny rodzinie”. Pobrano 01.07.2016 r. z: http://www.rodzinawhotelu.pl/4-Biezaca_Edycja_VIII-13-Kryteria_oceny.html
- Kazembe, C., Mwando, M., Nyarota, M., Muyambo, R. (2015). Family friendly services and customer satisfaction in Zimbabwean resort. *African Journal of Hospitality, Tourism and Leisure*, 4(2). Pobrano 16.08.2016 r. z: [http://www.ajhtl.com/uploads/7/1/6/3/7163688/article14vol4\(2\)_july-nov_2015.pdf](http://www.ajhtl.com/uploads/7/1/6/3/7163688/article14vol4(2)_july-nov_2015.pdf)
- Kowalczyk-Anioł, J., Włodarczyk, B. (2011). *Turystyka rodzinna – istota i zakres pojęcia*. W: J. Śledzińska, B. Włodarczyk (red.), *Turystyka rodzinna a zachowania prospołeczne* (s. 9–25). Warszawa: Wydawnictwo PTTK „Kraj”.
- Kowisuth, P., Phetvaroon, K. (2016). Factor influence hotel selection of tourists travelling with children. Pobrano 05.09.2016 r. z: https://www.apacchrie2016.com/images/Papers/APacCHRIE_2016_paper_153.pdf
- Łazarkowie, M. i R. (2002). *Gospodarka turystyczna. Wybrane zagadnienia*. Warszawa: Wyższa Szkoła Ekonomiczna.
- Makens, J.C. (1992). Children at resorts: customer service at its best. *Cornell Hotel and Restaurant Administration Quarterly*, 33(4), 25–36.
- Nestorowska, I. (2010). Animation programs' role in hotels' offer enrichment. 20th Biennial International Congress: Tourism & Hospitality Industry 2010. New trends in tourism and hospitality management. Opatija, Chorwacja, 1561–1568.
- Obrador, P. (2012). The place of the family in tourism research: domesticity and thick sociality by the pool. *Annals of Tourism Research*, 39(1), 401–420.
- Oparka, S., Nowicka, T. (2008). *Technik hotelarstwa. Organizacja pracy w hotelarstwie. Skrypt do nauki zawodu*. Warszawa–Kudowa-Zdrój: Wydawnictwo Maria.
- Sala, K. (2015). Baza noclegowa jako czynnik rozwoju regionów w Polsce. *Przedsiębiorczość – Edukacja*, 11, 301–313.
- Schänzel, H., Yeoman, I. (2015). Trends in family tourism. *Journal of Tourism Futures*, 1(2), 141–147.
- Stringam, B.B. (2008). A comparison of vacation ownership amenities with hotel and resort hotel amenities. *Journal of Retail and Leisure Property*, 7(3), 186–203.
- Szostak, D. (2009). Wzajemne relacje między turystyką, hotelarstwem a gastronomią. W: A. Panasiuk, D. Szostak (red.), *Hotelarstwo. Usługi – eksploatacja – zarządzanie* (s. 28–32). Warszawa: PWN.
- Świstak, E., Sawicka, B., Świątkowska, M. (2013). Baza noclegowa jako czynnik rozwoju turystyki w województwie warmińsko-mazurskim. *Studia i Materiały CEPL w Rogowie*, 15(37/4), 313–320.
- The kids are in flight* (2012). Targetail. Pobrano 20.08.2016 r. z: <http://www.coolhunting.com/travel/kids-take-flight.php>
- Wagner, W., Krupa, J. (2010). Ocena potencjału turystycznego obiektów zbiorowego zakwaterowania powiatów przygranicznych województwa podkarpackiego. W: B. Meyer (red.), *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego*

- (590), *Ekonomiczne Problemy Usług*, 52, *Potencjał turystyczny, Zagadnienia przestrzenne* (s. 255–269).
- Wilczyński, J. (2007). *Hotel i jego infrastruktura*. Gdańsk: Wyższa Szkoła Turystyki i Hotelarstwa.
- Wyrzykowski, J. (red.) (2004). *Turystyka na Dolnym Śląsku. Stan i kierunki rozwoju*. Wrocław: AWF.
- Wysokiński, J. (2005). Europejski rynek hotelowy. *Studia Turystyczne*, 2, 92–93.
- Yeoman, I., McMahon-Beattie, U., Lord, D., Parker-Hodds, L. (2012). Family tourism, demography and social trends: an analysis of the UK market. W: H. Schänzel, I. Yeoman, E. Backer (red.), *Family tourism: multidisciplinary perspectives* (s. 30–49). Bristol: Channel View.
- Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Stronie Śląskie* (2003). Stronie Śląskie – Wrocław: Rada Miejska w Stroniu Śląskim.

Praca wpłynęła do Redakcji: 07.10.2016
Praca została przyjęta do druku: 28.10.2016

Adres do korespondencji:

Izabela Gruszka
Katedra Turystyki
Akademia Wychowania Fizycznego
al. J.I. Paderewskiego 35
51-612 Wrocław
e-mail: izabela.gruszka@awf.wroc.pl